

Examen VMBO-GL en TL

2022

tijdvak 1
vrijdag 13 mei
9.00 - 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Dit examen bestaat uit 48 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

HISTORISCH OVERZICHT EN STAATSINRICHTING VANAF 1848

Nederland (1848-1914)

- 1p 1 In 1844 diende minister Thorbecke een voorstel in om de grondwet te wijzigen. Koning Willem II wees dit voorstel af. Een paar jaar later veranderde de koning van mening en gaf hij alsnog de opdracht om de grondwet te wijzigen.
- Geef een reden waarom koning Willem II een paar jaar later alsnog de opdracht gaf om de grondwet te wijzigen.

- 1p 2 De Luxemburgse kwestie leidde tot een politieke crisis in Nederland. De begroting van Buitenlandse Zaken werd afgekeurd.
- Wie** keurden de begroting af? En bij welke **taak** hoort het afkeuren van de begroting?

	wie	taak
A	ministers	controlerende taak
B	ministers	uitvoerende taak
C	parlementsleden	controlerende taak
D	parlementsleden	uitvoerende taak

Gebruik bron 1.

- 1p 3 In de grafiek is de ontwikkeling te zien van de uitbreiding van het kiesrecht.
- Welke verandering van het kiesrecht is te zien tussen 1880 en 1890?
- A de invoering van directe verkiezingen
 - B de invoering van het caoutchoucartikel
 - C de invoering van het censuskiesrecht
 - D de invoering van indirecte verkiezingen

- 1p 4 In 1901 werd een nieuwe wet ingevoerd. Deze wet maakte het voor gemeentes mogelijk om slechte en vervallen huizen onbewoonbaar te verklaren.
- Noem de naam van deze wet.

1p 5 In Amsterdam vond gemeenteraadslid Wibaut dat het **de taak van de overheid** was om goede en betaalbare huizen te bouwen en om aan arme mensen huursubsidie te geven.
De mening van Wibaut past bij een politieke stroming rond 1900, waarvan hij aanhanger was.

→ Welke politieke stroming wordt bedoeld?

2p 6 Als gemeenteraadslid in Amsterdam stelde Wibaut voor om huursubsidie te geven aan arme mensen én om goede en betaalbare huizen te bouwen.

Zeven jaar later werd hij wethouder in Amsterdam. Een wethouder is te vergelijken met een minister. Een gemeenteraadslid is te vergelijken met een Tweede Kamerlid.

Een invulopdracht over Wibaut:

- 1 Als gemeenteraadslid behoorde Wibaut tot de ... (**rechterlijke / uitvoerende / wetgevende**) macht.
- 2 Als gemeenteraadslid deed Wibaut het voorstel om arme mensen huursubsidie te geven. Zijn voorstel is te vergelijken met het recht van ... (**amendement / initiatief / interpellatie**).
- 3 Als wethouder had hij ... (**rechterlijke / uitvoerende**) macht.

→ Maak de zinnen kloppend door telkens een keuze te maken.

Doe het zo:

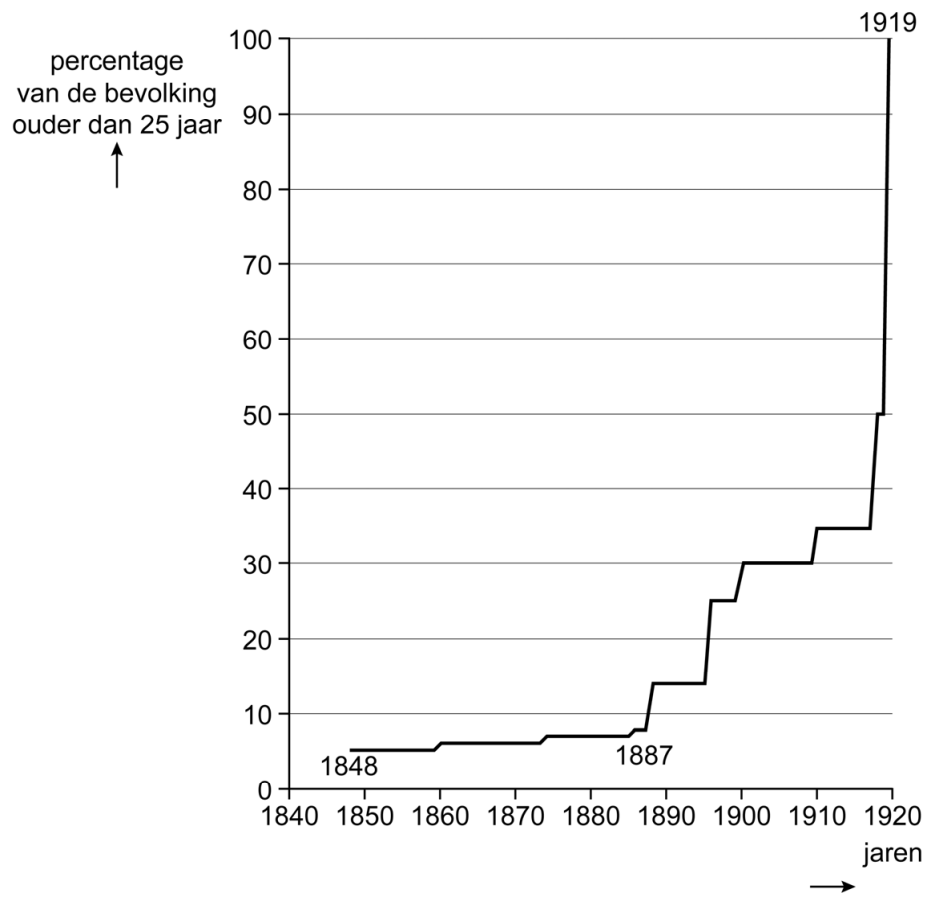
zin 1: ... (kies uit: rechterlijke / uitvoerende / wetgevende)

zin 2: ... (kies uit: amendement / initiatief / interpellatie)

zin 3: ... (kies uit: rechterlijke / uitvoerende)

bron 1

De ontwikkeling van het kiesrecht van de Nederlandse bevolking:

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

Gebruik bron 2.

1p 7 Iemand beweert dat dit voetbalspel propaganda is.
→ Geef een argument voor die bewering.

1p 8 In december 1917 kreeg Nederland een nieuwe Grondwet. Dit werd in het hele land bekend gemaakt. In Den Haag deed de burgemeester dit op de trappen van het stadhuis. Nadat de burgemeester klaar was met zijn toespraak, sprak Troelstra het volk toe. Hij feliciteerde de mensen met het verkrijgen van een 'nieuw wapen' in de strijd voor meer gelijkheid tussen arm en rijk.

→ Welk 'nieuw wapen' in de Grondwet bedoelde Troelstra?

Gebruik bron 3.

1p 9 In de tekening is een **onderdeel** te zien van de Pacificatie van 1917.
→ Welk onderdeel van de Pacificatie wordt bedoeld?

2p 10 In 1918 werd Suze Groeneweg als eerste vrouw in de Tweede Kamer gekozen.

→ Geef eerst aan van welk kiesrecht Suze Groeneweg gebruik heeft gemaakt.

→ Geef daarna aan van welk kiesrecht Suze Groeneweg **geen** gebruik kon maken.

Doe het zo:

kiesrecht waar ze wél gebruik van maakte: ...

kiesrecht waar ze geen gebruik van kon maken: ...

Gebruik bron 4.

2p 11 Hieronder staan zes jaartallen:

- 1914
- 1915
- 1916
- 1917
- 1918
- 1919

Elke herinnering hoort bij een gebeurtenis in een bepaald jaar.

→ Geef per herinnering aan bij welk jaartal de gebeurtenis hoort. **Let op!**

Er blijven drie jaartallen over.

Doe het zo:

Bij herinnering 1 hoort ... (vul jaartal in).

(enzovoort tot en met herinnering 3)

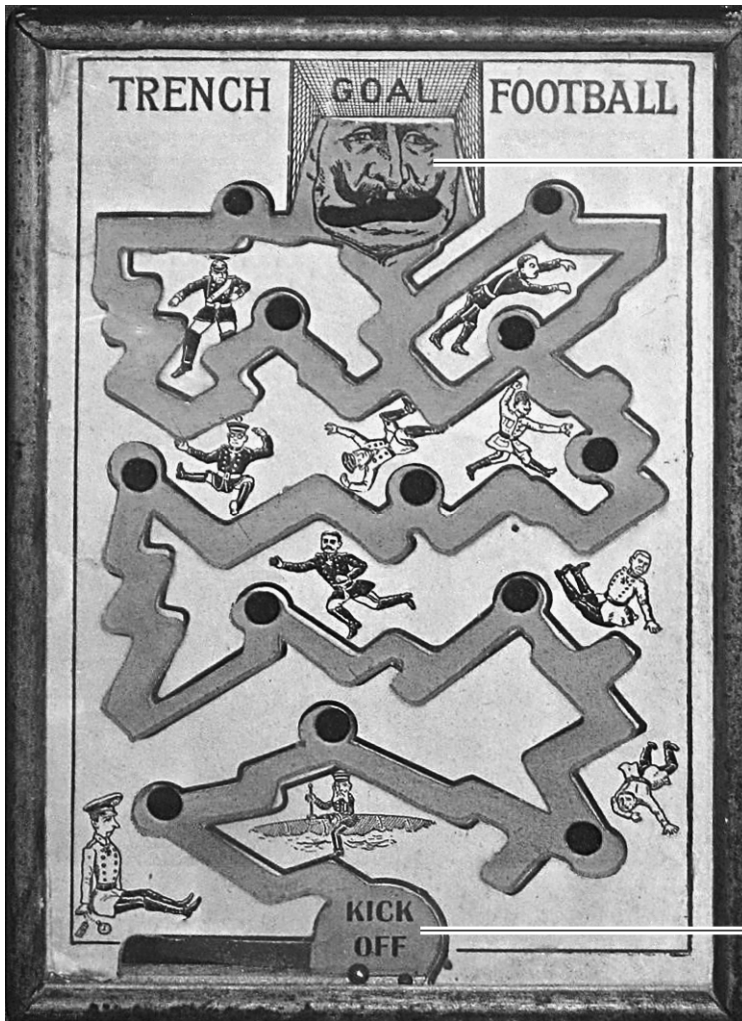
Gebruik nogmaals bron 4.

1p 12 In de bron staan herinneringen aan de Eerste Wereldoorlog. De herinneringen komen van mensen uit een land dat lid was van een bondgenootschap.

→ Noem de naam van het bondgenootschap.

bron 2

Engels voetbalspel met de titel *Loopgraafvoetbal* (1915):

het gezicht van
de Duitse keizer

start

Toelichting

Bovenaan staat, van links naar rechts: loopgraaf, doel, voetbal.
De poppetjes stellen Duitse soldaten en generaals voor.

bron 3

Een politieke tekening over een onderdeel van de Pacificatie van 1917:

Toelichting

Op de trouwjurk staat: openbaar onderwijs.

Op het papier in de achterzak van de man staat: bijzonder onderwijs.

bron 4

Drie herinneringen van mensen aan het westelijke front tijdens de Eerste Wereldoorlog:

herinnering 1

Van een Britse verpleegster:

Toen ik stond te wachten, kwamen er veel troepen langs marcheren. Deze soldaten zagen er groter en krachtiger uit dan onze soldaten. Ik dacht eerst dat het de officieren waren, omdat ze nette en schone uniformen aan hadden. Toen hoorde ik opgewonden achter mij roepen: "Kijk, kijk! Daar zijn de eerste Amerikaanse soldaten die in Europa zijn aangekomen!"

herinnering 2

Van een Britse soldaat:

Met prachtig weer voeren we uit en verlieten we de Britse kust. Op de kade stond veel publiek dat ons als eerste groep soldaten luidruchtig uitzwaaide. Het voelde als de droom van elke soldaat: de oorlog in Europa gaat nu beginnen!

herinnering 3

Van een Britse soldaat:

De sergeant zat op zijn paard, rolde een wit document uit en begon voor te lezen. Hij las voor dat de wapenstilstand vanmorgen was ondertekend. We hadden al een paar dagen eerder geruchten gehoord dat de vijand het niet lang meer volhield.

Het Interbellum (1918-1939)

Gebruik bron 5.

- 2p 13 De kaart is verschenen **vóórd**at het Verdrag van Versailles werd ondertekend door de Duitse regering.
→ Geef een reden, **zonder bron**, waarom de Duitse regering tegen de inhoud van het Verdrag van Versailles was.
→ Geef daarna, **met behulp van de bron**, een reden waarom de Duitse regering het verdrag uiteindelijk tóch ondertekende.
- 1p 14 In 1923 was er in Duitsland een economische crisis. Wat was een **oorzaak** van deze crisis? En wat was een **gevolg** daarvan?

	oorzaak	gevolg
A	de bezetting van het Ruhrgebied	demilitarisatie van Duitsland
B	de bezetting van het Ruhrgebied	infl
C	het Dawesplan	demilitarisatie van Duitsland
D	het Dawesplan	inflatie

Gebruik bron 6.

- 2p 15 Deze herdenkingsmedaille werd gemaakt naar aanleiding van een historische gebeurtenis in 1923. De herdenkingsmedaille werd in 1933 verboden.
→ Noem eerst de historische gebeurtenis in 1923.
→ Geef daarna een reden waarom de herdenkingsmedaille in 1933 verboden werd.
Doe het zo:
historische gebeurtenis in 1923: ...
De herdenkingsmedaille werd verboden in 1933, omdat ...

- 2p 16 In de Sovjet-Unie werd onder Stalin een begin gemaakt met de collectivisatie van de landbouw.
→ Leg uit waarom de collectivisatie van de landbouw past bij de communistische ideologie.
Doe dit door:
– eerst aan te geven wat de collectivisatie van de landbouw inhield, en
– daarna aan te geven waarom de collectivisatie van de landbouw past bij de communistische ideologie.

Gebruik bron 7.

- 1p 17 Welke begrippen passen bij de herinnering?
- A indoctrinatie + showprocessen
 - B indoctrinatie + strafkampen
 - C terreur + showprocessen
 - D terreur + strafkampen

Gebruik bron 8.

- 1p 18 Welke organisatie en welk kenmerk van het nationaal-socialisme passen bij de herinnering?

	organisatie	
A	Bund Deutscher Mädel	censuur
B	Bund Deutscher Mädel	Führerprincipe
C	Gestapo	censuur
D	Gestapo	Führerprincipe

Gebruik bron 9.

- 2p 19 De tekenaar laat een tegenstelling zien tussen Hitler en een Grieks-Romeinse god. Met deze tegenstelling wil de tekenaar een politieke boodschap over de Olympische Spelen van 1936 overbrengen.
→ Leg met behulp van een onderdeel van de bron uit, welke politieke boodschap de tekenaar wil duidelijk maken.

Doe dit door:

- eerst aan te geven wat de politieke boodschap van de tekening is, en
- daarna de tegenstelling in de bron te noemen waarmee de tekenaar die boodschap duidelijk maakt.

Gebruik bron 10.

- 1p 20 Deze brief stond in 1938 in een **Nederlandse** krant.
Waarom zou dezelfde brief toen niet in een **Duitse** krant hebben kunnen staan?
- A vanwege de censuur
 - B vanwege de massamoorden
 - C vanwege de persoonsverheerlijking
 - D vanwege de showprocessen

Gebruik nogmaals bron 10.

- 2p 21 Stel, je doet onderzoek naar de **oorzaak** van de *Kristallnacht* en je vindt deze bron.
- Geef een argument waaruit blijkt dat de inhoud van de bron **betrouwbaar** kan zijn.
 - Geef ook een argument waaruit blijkt dat de bron **niet bruikbaar** is voor je onderzoek.

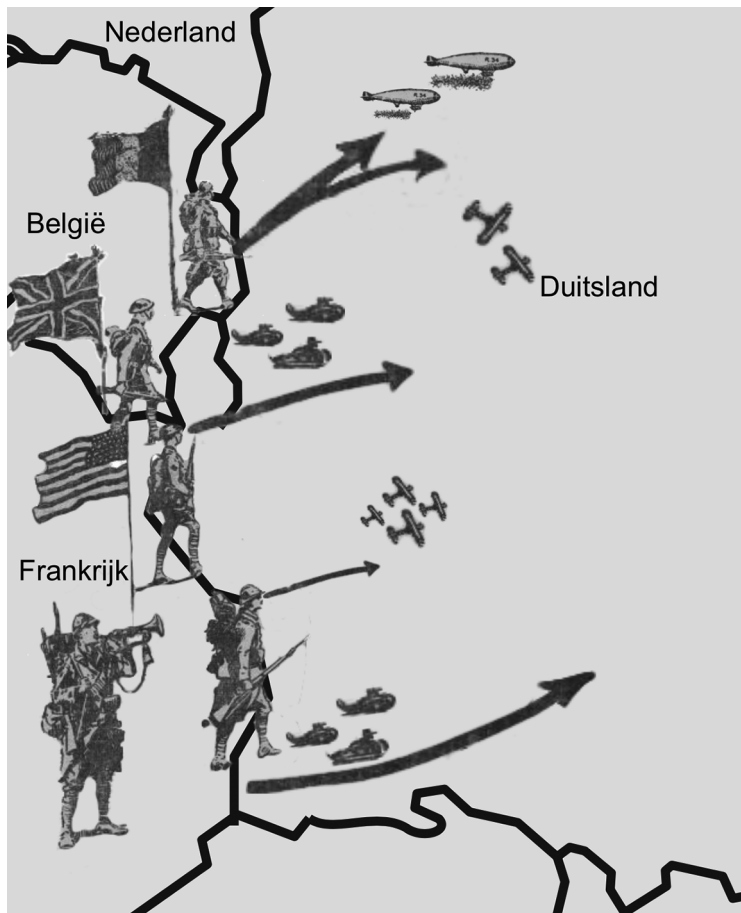
Doe het zo:

De inhoud van de bron kan betrouwbaar zijn, omdat ...

De bron is niet bruikbaar, omdat ...

bron 5

Een kaart uit een Franse krant met als titel *Als Duitsland niet ondertekent* (1919):

Toelichting

Op de kaart staan pijlen die de richting van een aanvalsplan aangeven. De soldaten aan de grens met Duitsland staan klaar om aan te vallen. Zij komen uit België, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Frankrijk.

bron 6

Een herdenkingsmedaille uit 1923 met als titel *Münchner Theater*:

Toelichting

Op de tekening staat bovenaan *Münchner theater* (= poppenkast van München).

Onderaan staat: 9-11-23 *Letzte Vorstellung* (= laatste voorstelling).

bron 7

Een herinnering van een inwoner uit de Sovjet-Unie in 1933:

Er werden ruim 6000 gevangenen op transport gezet. De omstandigheden van het transport waren verschrikkelijk. Er was weinig voedsel beschikbaar en wat er was, was oneetbaar. Er stierven per dag gemiddeld veertig gevangenen. Toen de gevangenen aankwamen op de plaats van bestemming bleek het een totaal onbewoonbare plek, zonder enige bebouwing. Er was geen gereedschap en geen voedsel. Op de dag van aankomst begon het te sneeuwen en nam de wind toe. Pas na vijf dagen werd er wat meel per boot gestuurd.

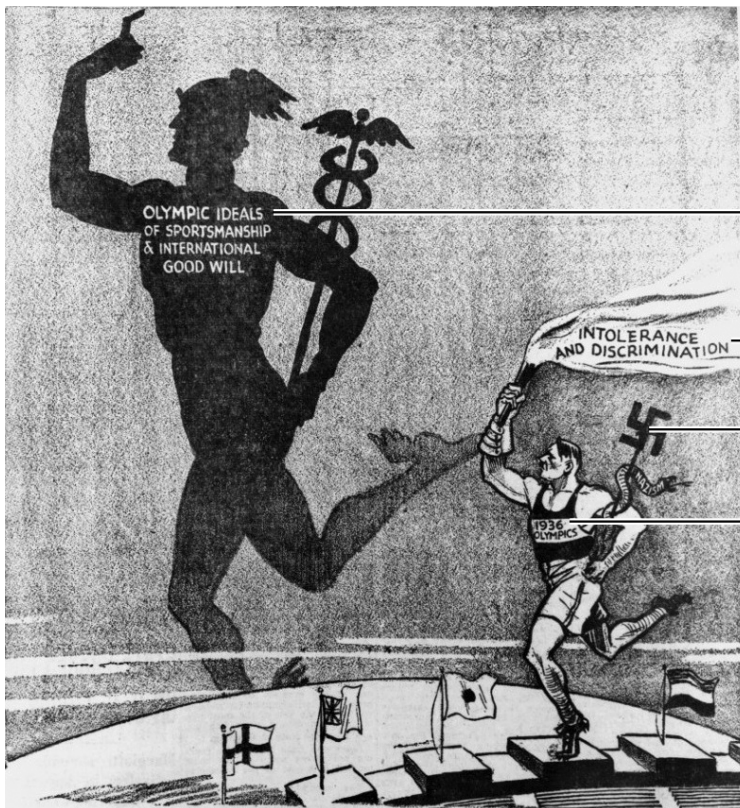
bron 8

Een vrouw vertelt over haar jeugd in Duitsland:

Ik leerde dat ons uniform 'erekleding' was. Veel meisjes vonden het heel moeilijk dat ze geen sieraden mochten dragen bij het uniform. Maar het uniform wás het sieraad. Je moest het bij alle nationale feestdagen dragen, maar ook bij verjaardagen bijvoorbeeld. Ik heb mijn uniform altijd met trots gedragen en ik ging graag naar de bijeenkomsten. Ik leerde dat de leider altijd gelijk heeft en daarna pas de ouders.

bron 9

Een spotprent uit een Amerikaanse krant naar aanleiding van de voorbereidingen op de Olympische Spelen in Berlijn 1936:

olympische idealen van sportiviteit en internationale vriendschap/samenwerking

intolerantie en discriminatie

hakenkruis

Olympische Spelen van 1936

Toelichting

De donkere figuur stelt een Grieks-Romeinse god voor met een staf die symbool staat voor vrede en eenheid.

De man met de olympische fakkel in zijn hand stelt Hitler voor.

bron 10

Uit een ingezonden brief van een Nederlandse vrouw (1938):

Ik was na de *Kristallnacht* zo ongerust over mijn vader en zus dat ik naar Duitsland ben gegaan om hen op te zoeken. Ze vertelden me wat er drie dagen daarvoor was gebeurd.

Donderdagochtend werden ze opgepakt en samen met de andere Joden uit het dorp opgesloten. De vrouwen werden verhoord en daarna naar huis gestuurd. De mannen werden met een veewagen naar het slachthuis gebracht. Daarna werd mijn vader weggestuurd, samen met de andere mannen die ouder waren dan 70 jaar. Toen mijn vader thuis kwam, werd ons huis doorzocht en al het geld meegenomen.

Door de tijd heen

2p 22 Hieronder staan vijf gebeurtenissen die te maken hebben met Duitsland in de periode 1918-1939:

- 1 Duitsland accepteert het Dawesplan.
- 2 Duitsland wordt een dictatuur.
- 3 Duitsland wordt lid van de Volkenbond.
- 4 In Duitsland vindt de conferentie van München plaats.
- 5 In Duitsland wordt het Ruhrgebied bezet.

→ Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

De Tweede Wereldoorlog (1939-1945)

Gebruik bron 11.

- 1p 23 De pijlen geven op elke kaart een militaire aanval weer. Op welke kaart is operatie Barbarossa te herkennen?
- A kaart 1
 - B kaart 2
 - C kaart 3
 - D kaart 4
- 1p 24 In mei 1942 werden drie belangrijke inwoners van Ridderkerk door de Duitse bezetter gearresteerd en gevangengenomen. Het ging om drie mannen: een dominee, een voormalig gemeenteraadslid en een fabrieksdirecteur. Deze mannen zaten niet in het verzet, maar de gevangenneming was bedoeld als een waarschuwing aan de bevolking om geen verzetsacties te ondernemen.
- Noem een kenmerk van de rechtsstaat waarmee de gevangenneming van de drie mannen in strijd is.
- Doe het zo:*
- De gevangenneming van de drie mannen is in strijd met de rechtsstaat, omdat ... (noem een kenmerk van de rechtsstaat).

Gebruik bron 12.

- 2p 25 De jeugdvakantiekampen werden gebruikt om kinderen weg te halen uit steden die werden gebombardeerd. De kinderen werden naar het platteland gebracht.
- Leg uit dat de poster een vorm van propaganda is.
- Doe dit door:*
- eerst de propagandaboodschap te noemen, en
 - daarna aan te geven uit welk onderdeel van de bron die boodschap blijkt.

Gebruik nogmaals bron 12.

- 1p 26 De NSDAP had nog andere, politieke redenen om kinderen aan de jeugdvakantiekampen te laten meedoen.
→ Geef een **politieke** reden voor de NSDAP om kinderen mee te laten doen aan de jeugdvakantiekampen.

Gebruik bron 13.

- 1p 27 De briefkaart is bedoeld als propaganda.
Welk bondgenootschap is aan het verliezen? En welk bondgenootschap gebruikt deze briefkaart als propaganda?

	aan het verliezen	gebruikt als propaganda door
A	de As-mogendheden	de Centralen
B	de As-mogendheden	de Geallieerden
C	de Centralen	de Geallieerden
D	de Centralen	de As-mogendheden

- 2p 28 Tijdens de Tweede Wereldoorlog solliciteerde iemand naar de functie van burgemeester van een Nederlandse stad. Hij werd benoemd en beloofde zich aan de Duitse regels te houden. Toen de bezetter opdracht gaf om Joden te deporteren, hielp de burgemeester enkele Joden onder te duiken. In 1943 diende de burgemeester zijn ontslag in bij de bezetter, maar toen moest hij zelf tot het einde van de oorlog onderduiken. Sommige mensen vinden dat de burgemeester '**goed**' was in de oorlog. Anderen vinden dat hij '**fout**' was.

→ Geef voor beide meningen een argument.

Doe het zo:

De burgemeester was 'goed' in de oorlog, omdat ... (geef een argument).

De burgemeester was 'fout' in de oorlog, omdat ... (geef een argument).

Gebruik bron 14.

- 1p 29 De ooggetuige vertelt over een militaire gebeurtenis tijdens de Tweede Wereldoorlog.
→ Noem de naam van deze gebeurtenis.

- 1p 30 De winter van 1944-1945 in Nederland staat bekend als de Hongerwinter. Wat heeft bijgedragen aan het **uitbreken** van de Hongerwinter?
- A de invoering van een distributiesysteem
 - B de invoering van het persoonsbewijs
 - C de oproep tot de Februaristaking
 - D de oproep tot de Spoorwegstaking

Gebruik bron 15.

- 2p 31 Hieronder staan zes omschrijvingen die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog:
- a bezetting van Indonesië
 - b bombardement op Rotterdam
 - c deportaties
 - d gedwongen tewerkstelling
 - e onderduiken
 - f slag om Arnhem

→ Geef per boek aan welke omschrijving daarbij hoort. **Let op!** Er blijven twee omschrijvingen over.

Doe het zo:

Bij boek 1 hoort ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met boek 4)

Gebruik bron 16.

- 1p 32 Deze foto leidde bij de Nederlandse regering in Londen tot boze reacties.
→ Geef een verklaring voor deze reacties.

Gebruik bron 17.

- 2p 33 Het gezamenlijk hardop zingen van het Nederlandse volkslied was eerder **niet** toegestaan in het kamp.
→ Geef eerst een reden waarom het nu **wél** toegestaan was om in het kamp het Nederlandse volkslied te zingen.
→ Geef daarna een reden waarom het leven in de kolonie toch niet meer 'als vanouds' zou zijn.

Doe het zo:

Nu wel toegestaan om het volkslied te zingen, omdat ...
Het leven in de kolonie zou niet meer 'als vanouds' zijn, omdat ...

bron 11

Vier kaarten van Europa met militaire aanvallen tijdens de Tweede Wereldoorlog:

kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

bron 12

Een poster (1943):

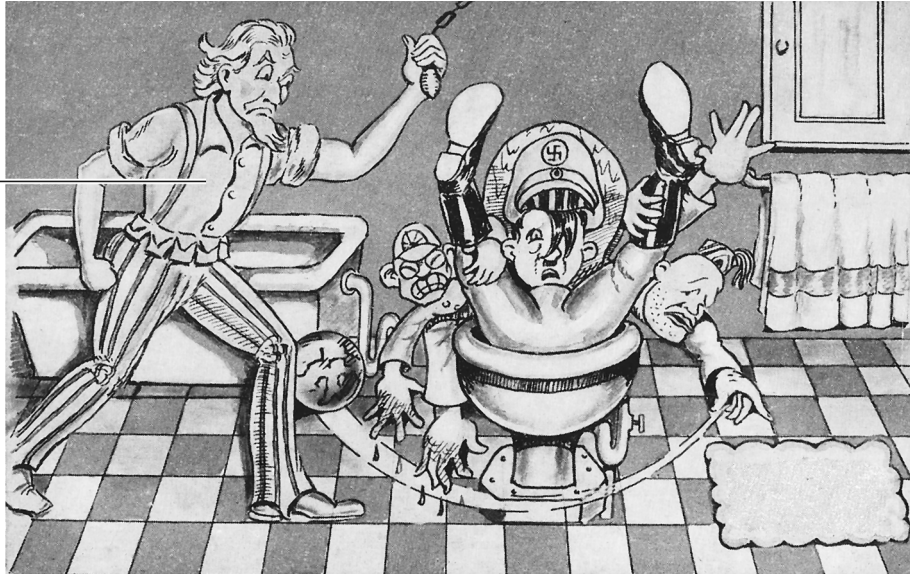
Toelichting

Onderaan staat: Doe mee met de *Kinderlandverschickung* (= jeugdvakantiekampen van de Hitlerjugend).

bron 13

Een briefkaart (1943):

Verenigde
Staten

bron 14

Een herinnering uit de Tweede Wereldoorlog:

Ons landingsvoertuig zat vast op een zandbank. Ik keek over de zijkant en zag dat we nog minstens 50 meter van de kust af waren. We moesten dus door het water. Ik had het koud, heel koud, ook al was het juni. Toen ik dichterbij kwam, zag ik het mijneveld en de ijzeren versperringen op het strand. De bommen van de luchtmacht waren zinloos geweest. Ze hadden alle doelen gemist op dit stuk van het strand. Toen ik bijna aan land was, werd ik door een Duitse kogel in mijn rechterbeen getroffen. Een sergeant heeft me daarna in veiligheid gebracht.

bron 15

Vier beschrijvingen van jeugdboeken over Nederlanders tijdens de Tweede Wereldoorlog:

boek 1

Bommen op ons huis

Fien is wakker geworden van de Duitse vliegtuigen. De oorlog is nu begonnen! Eerst vindt zij het vooral spannend. Vier dagen later denkt Fien daar heel anders over. Bommen vallen op haar stad en haar huis en ze raakt alles kwijt.

boek 2

Dromen van vrijheid

Als Marja wakker wordt, weet ze meteen dat er iets mis is. Samen met haar oudere broer Peter sluipt ze naar de woonkamer. Door de gordijnen ziet ze Japanse soldaten met een zwaar kanon door hun straat lopen.

boek 3

Eenzaam in de oorlog

Eddy weet: hij is nergens meer veilig. Gescheiden van zijn ouders woont hij bij vreemde mensen. Steeds weer naar een ander adres. Achttien in totaal. Omdat hij zo vaak hoest, vormt hij een gevaar voor anderen en voor zichzelf. Lukt het om uit handen van de Duitsers te blijven?

boek 4

Opgejaagd

Maira woont met haar hele gezin in een woonwagen. Het leven wordt steeds moeilijker. Op een ochtend bonst de politie hard op de deur en wordt het gezin afgevoerd naar Westerbork. Na drie dagen in het doorvoerkamp wordt het gezin op transport gezet. Vanachter een barak ziet Maira hoe haar gezin de trein instapt en dat de deuren van de wagons worden dichtgeschoven en vergrendeld.

bron 16

Voorkant van het Indonesische tijdschrift *Djawa Baroe* (= nieuw Indonesië) van 7 september 1944:

Toelichting

Soekarno houdt de Indonesische én de Japanse vlag in zijn handen. Achter hem zijn allemaal Japanse en Indonesische vlaggen te zien.

bron 17

Dagboekfragment van een Nederlandse jongen in een kamp in Indonesië (1945):

Vanavond is het kamp toegesproken door de nieuwe kampleiding. Er is gezegd dat we ons, ondanks onze vreugde over de bevrijding, maar rustig moesten houden. Het kamp zou zo snel mogelijk open gaan. Nadat de kampleiding uitgesproken was, hebben we een minuut stilte gehouden om iedereen die gestorven is te herdenken. Daarna begonnen een paar heren opeens het Wilhelmus te zingen. We zongen allemaal hardop mee en dachten dat het leven in de kolonie weer snel als vanouds zou zijn.

Europa en de wereld (1945-1989)

Gebruik bron 18.

- 1p 34 De postzegel is uitgebracht om een historische gebeurtenis te herdenken.
→ Welke gebeurtenis wordt bedoeld?

- 1p 35 In 1956 brak de Hongaarse Opstand uit. De opstandelingen kregen geen militaire steun van westerse landen, hoewel ze daar wél om vroegen.
→ Geef een **politieke** reden waarom de opstandelingen in Hongarije geen militaire steun kregen van westerse landen.

Gebruik bron 19.

- 1p 36 De foto is genomen in Berlijn.
→ In welk deel van Berlijn bevinden de mensen zich bij nummer 1: in **Oost-Berlijn** of in **West-Berlijn**? Verklaar je keuze met behulp van de bron.

Doe het zo:

De mensen bevinden zich in ... (vul in: Oost-Berlijn / West-Berlijn), want ... (geef verklaring).

Gebruik bron 20.

- 1p 37 Het verslag gaat over een land waar een ander politiek-ideologisch systeem is dan in Nederland.
→ Welk politiek-ideologisch systeem wordt bedoeld? Verklaar je antwoord met behulp van de bron.

Doe het zo:

Het politiek-ideologisch systeem is ..., omdat ... (geef verklaring met behulp van de bron).

- 2p 38 Een invulopdracht over Nederland tussen 1945 en 1970.
In Nederland begon op economisch gebied direct na de Tweede Wereldoorlog een periode van ...(1)... . Mede dankzij de extra ondersteuning van de ...(2)... kon de economie zich herstellen. Door producten als de spijkerbroek, films en Coca-Cola was er sprake van ...(3)... van de samenleving. In de jaren zestig nam de ...(4)... steeds verder toe waardoor meer mensen luxeartikelen konden kopen, zoals een auto of televisie.

Hieronder staan acht begrippen:

- a amerikanisering
- b emigratie
- c individualisering
- d jongerencultuur
- e Marshallhulp
- f ontzuiling
- g wederopbouw
- h welvaart

In de tekst ontbreken vier begrippen.

→ Maak de tekst kloppend door per nummer aan te geven welk begrip daarbij hoort. **Let op!** Elk begrip mag maar één keer gebruikt worden. Er blijven vier begrippen over.

Doe het zo:

Bij nummer 1 hoort begrip ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met nummer 4)

Gebruik bron 21.

- 2p 39 Hieronder staan vijf begrippen die horen bij Nederland na de Tweede Wereldoorlog:
- a democratisering
 - b gastarbeiders
 - c poldermodel
 - d secularisatie
 - e Tweede Feministische Golf
- Geef per onderdeel aan welk begrip daarbij hoort. **Let op!** Er blijven twee begrippen over.

Doe het zo:

Bij onderdeel 1 hoort begrip ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met onderdeel 3)

- 1p 40 Na de Tweede Wereldoorlog is er in Nederland geleidelijk aan steeds meer sprake van een verzorgingsstaat.
→ Door welke ontwikkeling tussen 1950 en 1970 was het in Nederland mogelijk om de verzorgingsstaat steeds verder uit te breiden?

- 1p 41 *Gebruik bron 22.*
Hieronder staan vier landen:
- a Duitsland
 - b Groot-Brittannië
 - c Sovjet-Unie
 - d Verenigde Staten

Vier begrippen:

- 1 containmentpolitiek
- 2 invloedssfeer
- 3 satellietstaten
- 4 wapenwedloop

De bron gaat over de Koude Oorlog.

→ Bij welk **land** hoort de raket die links is afgebeeld? En welk **begrip** past bij de bron?

Doe het zo:

land: ... (schrijf letter op)

begrip: ... (schrijf nummer op)

bron 18

Duitse herdenkingspostzegel (1959):

Toelichting

Links staat: postbedrijf van de Bondsrepubliek Duitsland (BRD).

In het midden staat: Berlijn.

Rechts staat: 1948-1949.

bron 19

Berlijn (1961):

bron 20

Een verslag van een Nederlander op een studiereis in het buitenland (1962):

Wat mij opvalt bij aankomst is de gelijkheid, het volstrekt ontbreken van klasse-onderscheid. Je ziet geen verschil tussen de mensen. Je kunt aan de kleding of het gedrag van de mensen niet zien of iemand belangrijk is of een goede baan heeft of niet. In het metrostation viel me op hoe keurig alles was onderhouden. Geen bekladding of beschadiging te zien! Alle openbare gebouwen, zoals musea en bibliotheken, en het openbaar vervoer, zoals bussen en treinen, zijn gratis! Daar staat wel tegenover dat de mensen saai en eentonig gekleed zijn.

bron 21

Drie herinneringen over de periode 1960-1970:

onderdeel 1

Wij gingen als leerlingen staken. We bezetten de aula van de school en eisten dat we betrokken werden bij alle beslissingen die met ons als leerlingen te maken hadden.

onderdeel 2

Wij wilden gratis crèches. Of in ieder geval betaalbare kinderopvang als gratis opvang niet mogelijk was. Zo zouden meer vrouwen in de gelegenheid zijn om te werken.

onderdeel 3

Ik kreeg werk bij een fabriek in Gouda. Sommige collega's kwamen uit hetzelfde land als ik. Al snel maakte ik nieuwe vrienden en besloot om toch in Gouda te blijven wonen. Mijn burens vonden het erg interessant, iemand uit een ver land die een andere taal sprak.

bron 22

Een politieke tekening (1983):

Toelichting

De man links zegt: "Nog een stukje verder, laten we dat gat kleiner maken!"

Op de raket rechts staat: СССР; dit is de Russische afkorting voor de Sovjet-Unie.

Door de tijd heen

- 1p 42 Hieronder staan vier gebeurtenissen die te maken hebben met verschillende Amerikaanse presidenten in de periode 1945-1987:
- 1 Hij besluit tot het inzetten van de atoombom.
 - 2 Hij gaat akkoord met de oprichting van de BRD.
 - 3 Hij roept Gorbatsjov op om de Berlijnse Muur af te breken.
 - 4 Hij spreekt op de televisie naar aanleiding van de raketcrisis in Cuba.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
Eerst ... , dan ... , daarna ... en ten slotte ... (vul nummers in).

De nieuwe wereldorde (vanaf 1990)

Gebruik bron 23.

- 1p 43 Welke Russische leider hield deze toespraak? En welke gebeurtenis hoort bij de toespraak?

	leider	gebeurtenis
A	Chroesjtsjov	de deling van Duitsland
B	Chroesjtsjov	het uiteenvallen van de Sovjet-Unie
C	Gorbatsjov	de deling van Duitsland
D	Gorbatsjov	het uiteenvallen van de Sovjet-Unie

- 1p 44 Iemand beweert dat het goed is dat er behalve nationale ook **Europese** regels en wetten zijn voor landen die lid zijn van de Europese Unie.
→ Geef een argument voor deze bewering.

- 1p 45 Elk jaar leest het staatshoofd op de derde dinsdag van september de troonrede voor. In de troonrede staan de politieke plannen voor het komende jaar. De troonrede wordt geschreven door de minister-president, samen met de overige ministers.
→ Noem de **politieke** reden waarom het staatshoofd de troonrede niet zelf schrijft.

bron 23

Uit een afscheidstoespraak van een politiek leider (1991):

We leven in een nieuwe wereld. Er is een eind gekomen aan de wapenwedloop die onze economie platlegde. We bemoeien ons niet meer met de zaken van andere landen en het totalitaire systeem is afgeschaft.

Door de tijd heen

Gebruik bron 24.

- 1p 46 Welk artikel hoort bij de Verenigde Naties? En welk artikel hoort bij de NAVO?

	Verenigde Naties	NAVO
A	artikel 1	artikel 3
B	artikel 1	artikel 4
C	artikel 2	artikel 3
D	artikel 2	artikel 4

- 2p 47 In 1883 werd AEG opgericht, een Duitse fabriek voor elektrische apparaten.

Hieronder staan vijf gebeurtenissen uit de geschiedenis van dit bedrijf:

- 1 Direct na het uitbreken van de oorlog wordt het bedrijf onderdeel van de oorlogsindustrie van de nazi's. Duizenden dwangarbeiders moeten in de fabriek werken.
- 2 Het bedrijf gaat zijn markt uitbreiden. Ook voormalige communistische landen in Oost-Europa gaan nu tot de afzetmarkt behoren.
- 3 Het bedrijf verplaatst zijn hoofdkantoor naar West-Duitsland, net als veel andere bedrijven.
- 4 Na de machtsovername van de nazi's worden honderden communistische en sociaal-democratische werknemers op straat gezet.
- 5 Na de uitvinding van de gloeilamp en de elektrische tram groeit het bedrijf snel.

→ Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

- 2p 48 Hieronder staan drie gebeurtenissen waarbij Nederlandse staatshoofden een rol speelden:
- 1 Bij de viering van honderd jaar algemeen kiesrecht is het staatshoofd aanwezig.
 - 2 Op de eerste Nederlandse euromunt staat een afbeelding van het staatshoofd van Nederland.
 - 3 Via uitzendingen van Radio Oranje spreekt het staatshoofd de bevolking moed in.

Vier Nederlandse staatshoofden:

- a koning Willem-Alexander
- b koningin Beatrix
- c koningin Juliana
- d koningin Wilhelmina

→ Geef per gebeurtenis aan welk staatshoofd daarbij hoort. **Let op!** Er blijft één staatshoofd over.

Doe het zo:

Bij gebeurtenis 1 hoort staatshoofd ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 3)

bron 24

Vier artikelen die te maken hebben met de oprichting van vier internationale organisaties:

artikel 1

De permanente leden van de Veiligheidsraad moeten allemaal instemmen met een voorstel om bij een conflict in te grijpen.

artikel 2

De samenwerking op economisch gebied zal worden uitgebreid naar een gezamenlijke munteenheid.

artikel 3

Een gewapende aanval op één van de leden, wordt beschouwd als een aanval op alle leden.

artikel 4

Om de vrede te bewaren, is het belangrijk om op economisch gebied samen te werken, vooral op het gebied van grondstoffen voor het maken van wapens.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.